ROK IX

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 19

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 PAŹDZIERNIKA 1934 R.

TRUDNOŚCI EKSPORTOWE

Działalność eksportowa przemysłu polskiego coraz częściej staje w obliczu nowych trudności, niejednokrotnie niemożliwych do pokonania.

Dopóki osią tych trudności było zagadnienie dostosowania ceny eksportowej do cen światowych danego towaru — dotąd zadanie wytwórcy pracującego na eksport, jeśli nawet nie było łatwe — pozwalało ześrodkować wysiłki w jednym kierunku — potanienia kosztu własnego, uzyskania pomocy w postaci zwrotu cła, lub innej podobnej formie, obniżenia kosztów przewozu. Wprawdzie i tutaj, zwłaszcza z winy tej okoliczności, że niemal w żadnym wywożonym towarze wytwórczość polska nie przekracza paru procent wytwórczości światowej, wysiłek zarówno wytwórcy, jak i wszystkich pomagających mu niejednokrotnie był ponad ich siły.

Dalsze forsowanie produkcji przeznaczonej na eksport niewątpliwie odbiłoby się na egzystencji samych fabryk; na szczęście, nie mamy jeszcze do czynienia z tym objawem w Polsce i narazie wiemy o nim tylko z przykładów zagranicznych.

Jednakże obecnie mamy do czynienia w wzrastającym stopniu z trudnościami, wynikającemi z coraz ściślejszego zamykania swych granic przez państwa importujące. Jeśli nawet przyjąć, że i najwyższe cło może być pokonane przy odpowiedniem obniżeniu ceny, to przed zakazem przywozu lub odmową przydziału dewiz stanąć trzeba zupełnie bezradnie.

Ograniczenia towarowe i dewizowe pomyślane pierwotnie jako środki ochrony bilansu handlowego i płatniczego, rzadziej jako pomocniczy środek ochrony wytwórczości — coraz bardziej staje się narzędziem polityki handlowej, niezawodnym instrumentem negocjacyjnym.

Ostatnio zanotować można coraz szersze wkraczanie na drogę reglamentacji handlu we Włoszech, w Norwegji, w Holandji.

Wydaje się bezsporne, że wśród artykułów przemysłowych, które pierwsze padają ofiarą reglamentacji, znajdują się, obok wyrobów przemysłu tekstylnego, produkty chemiczne.

Zanotowane w Informacjach Eksportowych „wiadomości", tylko od dnia 1 czerwca r. b., t. j. w okresie czterech miesięcy, zmiany, polegające na zreglamentowaniu obrotów chemicznych — zawarte zostały w pięćdziesięciu czterech wzmiankach, dotyczących zgórą dwudziestu krajów i paruset produktów.

Taki obrót międzynarodowych stosunków handlowych wymaga niestety także gruntownej zmiany wewnętrznego podziału pracy w kraju eksportującym. Rolę eksportera i kupca coraz bardziej brać na siebie musi czynnik urzędowy, wyposażony sam w broń zaczepną, zakaz przywozu do własnego kraju.

Rodzi się przytem pytanie, czy broń, którą dysponuje Polska jest dość, jak na obecną chwilę, wyostrzona, wiemy bowiem, że nasze zakazy przywozu obejmują około 60% importu, pozostały import przenika swobodnie, nie może zatem stać się punktem wyjścia polityki handlowej. Okoliczność ta staje się szczególnie jaskrawa w stosunkach z państwem całkowicie reglamentującem obrót dewizowy, i wydaje się, że zarządzenie całkowicie zamykające import, nawet dotychczas wolnych do przywozu towarów z krajów, które reglamentują obrót dewizowy lub całkowicie reglamentują import, zaczyna być niezbędne.

Tylko po wprowadzeniu tego zarządzenia, bez uciekania się do reglamentacji dewiz w Polsce, będziemy mogli wprowadzić clearing dewizowy w stosunku do szeregu krajów, co zabezpieczy nasz bilans handlowy z temi krajami od nieuniknionego salda biernego (jeśli nie na papierze, to w rzeczywistości, t. j. po odrachowaniu sum „zamrożonych"), zaś eksporterom zapewni i przyśpieszy uzyskiwanie dewiz za dokonany eksport.

Naszkicowana wyżej sytuacja eksportu zwiększa obowiązki organizacyj zawodowych, które, z natury swych trwałych kontaktów z urzędowemi negocjacjami, muszą z jednej strony stale i pilnie śledzić zawarcie i odnawianie międzypaństwowych układów kontyngentowych, z drugiej zaś pozostawać w nieustannym kontakcie z reprezentowanemi eksporterami, informując ich natychmiast o każdej zmianie warunków eksportu do danego kraju i gromadząc codzień postulaty polityczno-handlowe.

Nadto rozwój tranzakcyj clearingowych i kompensacyjnych zmusza organizacje do zapewnienia sobie współudziału w kierownictwie instytucyj prywatno-gospodarczych, którym, słusznie, powierzona zostaje technika administrowania handlem zagranicznym.

Uwagi powyższe nie mają jedynie na celu oświetlenie teoretycznego zagadnienia, przeciwnie, mają one uzasadnić potrzebę żywej współpracy zrzeszonych przedsiębiorstw ze związkami branżowymi przy dostarczaniu materjałów, z których niezawsze doraźny wyniknie skutek, które natomiast orjentują co do najbardziej aktualnego stanu naszej wymiany z zagranicą.

Konkretnym tego przykładem jest ogłoszona w niniejszym numerze ankieta w sprawie zamrożonych należności.

ANKIETA W SPRAWIE ZAMROŻONYCH NALEŻNOŚCI

Rada Traktatowa Samorządów i Organizacyj Gospodarczych, Warszawa, Czackiego 12, rozesłała do firm eksportowych kwestjonarjusz następującej treści:

W toku prac nad odzyskaniem zamrożonych należności zagranicznych oraz w związku z trudnościami w otrzymywaniu zapłaty za eksportowane towary do państw reglamentujących obrót dewizowy, Rada uprzejmie prosi WPanów o nadesłanie do Sekretarjatu Rady danych, dotyczących nieodzyskanych przez Nich należności.

W odpowiedzi należy podawać dokładnie dla każdego kraju osobno:

a) datę płatności,
b) dotychczas nieodzyskaną sumę,
c) rodzaj waluty,
d) miejsce zamrożenia (firma odbiorcza, bank prywatny lub państwowy, komisja dewizowa i t. p.),
e) rodzaj towaru, eksportowanego, którego dotyczy zamrożona należność.

Powyższe dane należy zgłaszać według podanego schematu.

SCHEMAT

Kraj	Data płatności	Suma	Waluta	Miejsce zamrożenia	Rodzaj towaru
Urugwaj	25.III.32	3000	$	Bank Emisyjny	Biel cynkowa
Danja	10.XI.33	2500	£	F-ma Coock Ltd.	Naczynia emalj.

Rada zwróciła się do Związku z prośbą o powiadomienie przedsiębiorstw o tej ankiecie, gdyż zachodzi obawa, że szereg przedsiębiorstw mógł zostać pominięty. Wszystkie przedsiębiorstwa winny zatem we własnym interesie dostarczyć danych do ankiety do dn. 10 października r. b. bezpośrednio do Rady Traktatowej.

Niezależnie od powyższego Związek gromadzi osobną ankietę, dotyczącą należności zamrożonych w Rumunji, która bezpośrednio rozesłana została przedsiębiorstwom.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Sp. Akc. „Śląskie Kopalnie i Cynkownie" uruchomiła w swych zakładach chemicznych Katowice—Ligota produkcję siarczanu talu i chlorku talu. Produkty powyższe mogą być dostarczane już w chwili obecnej.

INFORMACJE EKSPORTOWE

W Nr. 82 Dziennika Ustaw z dn. 21.IX.1934 pod poz. 753 ogłoszony został tekst Konwencji handlowej i nawigacyjnej pomiędzy Polską a *Turcją*.

Konwencja prócz zasady klauzuli największego uprzywilejowania i innych typowych postanowień traktatów handlowych zawiera listy zniżek celnych przyznane przez Polskę Turcji oraz przez Turcję Polsce.

Zasługują na uwagę: stabilizacja przez Polskę cła na garbnik valonea, oraz powtórzenie zniżki celnej na oliwę z oliwek, przyznanej Grecji w wysokości 46% cła autonomicznego. Konwencja weszła w życie w dn. 30 sierpnia 1934.

Podkreślamy, że, wprawdzie Konwencja opierająca stosunki między obu krajami na klauzuli największego uprzywilejowania jest pewnym postępem w zakresie interesów naszego eksportu do Turcji, narazie jednak jeszcze pozostaje nierozstrzygnięte zagadnienie kontyngentów importowych do tego kraju oraz zagadnienie przydziału dewiz.

Układ kontyngentowy z Danją, przewidujący przydziały dewizowe na szereg towarów eksportu polskiego, prolongowany został do dn. 31.XII. 1934.

Prowadzone są obecnie dodatkowe rokowania w przedmiocie stosunków handlowych z Austrją.

Rokowania handlowe z W. Brytanją zostały wznowione; chwilowo rozpoczęła swą pracę tylko komisja kontyngentowa. Rozpoczęcia prac pozostałych komisyj należy się spodziewać w pierwszych dniach października r. b.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (NrNr 26 i 27 „Informatora Eksportowego").

Austrja — skontyngentowanie przywozu węglanu amonu i azotanu potasu (poz. 500 tar. cel.) z dniem 6.VIII.1934.

Chiny — wprowadzenie reglamentacji dewiz. Przydział dewiz na zapotrzebowanie importerów wynosi chwilowo 100%.

Hiszpanja — podwyższenie, do wysokości 10 pesetów od 1 q, taksy importowej na oleje i tłuszcze roślinne i zwierzęce, sprowadzone do produkcji mydła.

Holandja — przedłużenie okresu skontyngentowania opon i płaszczy gumowych do 1.V.1935.

Japonja — projektowane podwyższenie ceł na lekarstwa i specyfiki lekarskie.

Litwa — skontyngentowanie z dniem 4.VIII. 1934 importu następujących towarów: sole potasowe, saletra chilijska, siarczan amonu, kalosze i inne obuwie gumowe, związki sodu i potasu, kwas siarkowy i kwas solny, preparaty galenowe, lekarstwa, smary, nalewki etc., garbniki, ekstrakty garbarskie, barwniki anilinowe, przędza jedwabiu sztucznego.

Włochy — z dn. 29.VIII.1934 skontyngentowano przywóz następujących towarów: półproduktów organicznych (poz. 744 — 756 włoskiej taryfy celnej), organicznych barwników syntetycznych, lakierów z organicznych barwników syntetycznych.

Skutkiem rozdziału kwot importowanych na towary skontyngentowane — Polsce przypadł w udziale kontyngent na azotniak na r. 1934 w wysokości 10 tonn (sic!).

Zwracamy uwagę na zamieszczone w Nr. 26 „Informatora Eksportowego" wiadomości, dotyczące ograniczeń dewizowych w Hondurasie, oraz o zmianie systemu celnego w republice Salwador.

Jak donosiliśmy w Nr. 12 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" *Argentyna* wprowadziła obowiązek przedstawiania t. zw. faktur konsu-

larnych. Nowe przepisy z tym związane weszły w życie z dniem 1.IX r. b. Izba Handlowa Polsko-Łacińsko-Amerykańska (Warszawa, Hortensji 7, tel. 520-12) wydrukowała jednolite formularze tych faktur, które nabywać mogą zainteresowani pod wyżej wskazanym adresem. Wkrótce ukaże się broszurka wyjaśniająca przepisy o stosowaniu tych faktur.

KRONIKA

Na posiedzeniu Zarządu w dn. 13 września r. b. przyjęto w poczet członków Związku Fabrykę Chemiczną „Scott & Bowne", Sp. Akc. Łódź, Andrzeja 63.

Minister Przemysłu i Handlu zarządzeniem z dn. 29 sierpnia 1934 zarządził wybory do Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie. Komisarzem Wyborczym mianowany został Inż. F. Groberski, kierownik Oddziału Przemysłowego Komisarjatu Rządu. Do głównej Komisji Wyborczej, która urzęduje w siedzibie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, i składającej się z 9-ciu członków, został powołany p. Inż. Tadeusz Zamoyski.

Staraniem biura Komisarza Generalnego Rz. P. w Gdańsku ukazało się oficjalne wydanie wszystkich układów gospodarczych polsko-gdańskich podpisanych w Gdańsku dn. 6 sierpnia 1934.

W szczególności wydawnictwo to zawiera układ celny, układ kontyngentowy, porozumienie w sprawie ustanowienia Izby Handlu Zagranicznego, układ o obrocie produktami rolnictwa, ogrodnictwa i rybołóstwa, układ sanitarny dot. artykułów żywności, układ weterynaryjny i układ dot. ochrony roślin.

Pozatem w powyższem wydawnictwie zawarte są protokóły dodatkowe, wymiana not, listy kontyngentowe i t. d.

Sprzedażą zajmuje się Związek Popierania Stosunków Gospodarczych Polsko - Gdańskich („Gezet") w Gdańsku — Stadtgraben 6, do którego należy skierowywać zamówienia na powyższe wydawnictwo.

Cena egzemplarza wynosi guld. 3.— w Gdańsku i zł. 5.— w Polsce.

Omówieniu treści i znaczenia tych układów poświęcimy wkrótce w „Wiadomościach" osobne sprawozdanie.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Nr. 80 Dziennika Ustaw Rz. P. z dn. 11 września r. b. pod poz. 742 ogłoszona została Ustawa z dn. 15 marca 1934 o obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Jest to ustawa ramowa, która nadaje Ministrowi Spraw Wojskowych w czasie pokoju, a Naczelnemu Wodzowi w czasie wojny, prawo zarządzania pogotowia przeciwlotniczego i przeciwgazowego. Zarządzenie tego pogotowia uprawnia władze wykonawcze do użycia środków przymusowych, oraz powoduje powstanie obowiązku świadczeń wojennych osobistych i rzeczowych.

Następnie Ustawa wylicza sprawy, które mają być załatwione Rozporządzeniem Rady Ministrów oraz reguluje zagadnienie kosztów związanych z przygotowaniami do obrony przeciwgazowej i przeciwlotniczej.

W Nr. 208 „Monitora" z dn. 11 września r. b. pod poz. 276 ukazała się Instrukcja Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 7 września 1934 w sprawie badania przez rzeczoznawców wniosków o dopuszczenie do użytku konstrukcyj wytwornic acetylenowych i urządzeń zabezpieczających.

W Nr. 208 „Monitora" z dn. 11 września r. b. pod poz. 277 ukazał się Okólnik Ministerstwa Skarbu T. 27 z dn. 30.VIII.1934 w sprawie clenia estrów etylowych.

Okólnik ten zwalnia przywożone estry etylowe od opłat monopolowych pod warunkiem, iż estry te odpowiadać będą przepisom § 206 Rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 10.IX.1932 (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 88 poz. 746), czyli zawierać będą mniej niż 10% alkoholu niezwiązanego.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr 58 ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji, wprowadzające z dniem 20 września 1934 r. zmiany taryf kolejowych przy przewozie nasion oleistych i olejów roślinnych. Drogą przekształcenia taryfy wyjątkowej B8 koszty przewozu krajowych nasion oleistych zostały dość znacznie zniżone w ten sposób, że nasiona dyni, gorczycy, konopi, lnianki, lnu, rzepaku, rzepiku, rzodkwi olejnej i słonecznika opłacać będą klasę 14.

Ponieważ wprowadzenie w życie obniżki kosztów przewozu nastąpiło w terminie późniejszym niż podpisanie umowy pomiędzy przemysłem olejarskim i producentami nasion oleistych — co niema uzasadnienia gospodarczego— Związek przystąpił do zbierania materjałów w sprawie nadpłaconego przewoźnego przez przemysł olejarski.

Przekształcona została również taryfa wyjątkowa G. 8, przyczem dla olejów roślinnych z nasion kultury rolnej środkowo-europejskiej ustalona została klasa 6, dla olejów z nasion egzotycznych klasa 5.

Zniesione zostały ulgi specjalne w ramach taryfy wyjątkowej Pg 3, obowiązujące od 1 października 1929 r. i wprowadzone celem odciągnięcia transportów tłuszczów i olejów roślinnych z drogi lądowej tranzytem przez Niemcy na drogę morską via Gdynia lub Gdańsk. Zmodyfikowanie taryfy wyjątkowej Pg 3 spowodować może przerzucenie transportów na drogę lądową przez Niemcy z poważną szkodą dla gospodarstwa krajowego.

W celu opracowania wniosków, dotyczących rozkładów jazdy osobowych pociągów dalekobieżnych Komitet Eksploatacji Kolei Żelaznych Państwowej Rady Komunikacyjnej powołał specjalną Komisję pod przewodnictwem inż. Czapskiego. Nasuwające się uwagi w sprawie rozkładów jazdy prosimy nadsyłać pod adresem Związku Przemysłu Chemicznego do dnia 15 października r. b.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	420.—
Alkohol metylowy techniczny 90%	160.—
„ „ czysty 99%	300.—
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1.53
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1.25
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy	120.—
Benzol handlowy 90%	92.—
„ czysty	104.—
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13.50
* Boraks	90—100.—
Chlor ciekły	115.—
Chlorek cynku 50° Bé	30.—
*Chlorek wapna bielący	30.06
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22.—
Chlorobenzol	165.—
Chloroform czysty	800.—
„ „pro narcosi“	1.800.—
Eter siarkowy	450.—
Fenol czysty	265.—
Formalina 40%	210.—
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220.—
* „ techniczna 85/88%	150.—
Karbolineum	29.75
Klej kostny	230 —
Klej skórny	250.—
Krezol czysty	128.—
Kwas azotowy tech. 36°Bé za 100% HNO_3	95.—
Kwas mrówkowy 80%	235.—
Kwas siarkowy 60° Bé	6.00
„ solny 19°/21° Bé	9.50
„ octowy techn. 30%	85.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15.—
„ rogowa 13/14%N	35.—
Naftalin surowy prasowany	28.00
„ czysty w łuskach	52.50
Octan sodu	120.—
„ ołowiu	200.—
Oleina	175.—
Oleum 20%	18.—
Olej lniany	145.—
* Potaż kalcynowany 90/95%	120.—
* Potaż żrący topiony 88/92%	140.—
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8.00
Smoła preparowana	16.50
Saletra amonowa	100.—
Saletra potasowa	130.—
* Saletra sodowa 15,5% N_2	28.10
*Salmjak raf.	120.—
Siarczan amonu	23.70
* Siarczan miedzi	65—75.—
* Siarczek sodu 60/62%	64.—
Soda amonjakalna	22.50
* „ kaustyczna	54.—
Sól glauberska krystaliczna	7.00
Stearyna	155.—
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10.72
Toluol czysty	115.—
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% NH_3	60.—
Żelatyna techn.	400.—

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8. tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Winnica, poczta Henryków k/Warszawy, tel. I-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 5.91-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„Fr. KARPIŃSKI Spółka Akcyjna“, Warszawa. Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 206-80.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW“ Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa. Mazowiecka 7, 5.84-30

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki. Świętokrzyska 11